

навчальних втрат в освіті молодших школярів у 2022/2023 і 2023/2024 навчальних роках.

Збір даних відбувався шляхом онлайн-анкетування учасників освітнього процесу (7 395 вчителів і 24 567 батьків з 20-ти областей України). Отримана випадкова вибірка є репрезентативною, адже, згідно даних МОН України щодо кількості вчителів початкової школи в Україні у 2023/2024 навчальному році, за рівня достовірності 99,7 % довірчий інтервал становить $\pm 1,7\%$.

Питання опитувальників вчителів і батьків сформовані в три сегменти. Перший (відомості про заклад освіти) та другий (відомості про респондента) сегменти забезпечили збір інформації щодо ключових характеристик вибірки дослідження. Питання третього сегменту спрямовані на визначення специфіки вітчизняної початкової освіти в умовах воєнного стану; кількісної та якісної оцінки динаміки навчальних досягнень учнів 1–4 класів протягом 2022/2023 і 2023/2024 навчальних років; отримання інформації щодо методів діагностування навчальних втрат молодших школярів, які використовують учителі та батьки; заходів, які проводяться для мінімізації/компенсації навчальних втрат учнів; пропозицій суб'єктів освітнього процесу щодо подальших імовірних шляхів відновлення освітніх можливостей для учнів початкової школи.

Більшість питань опитувальників для вчителів і батьків є взаємопов'язаними, що дає змогу порівняти їхні точки зору на ключові аспекти досліджуваної проблеми. Задля забезпечення неупередженості, об'єктивності й максимального ступеня свободи відповідей респондентів передбачено питання з відкритою відповіддю; також, у більшості закритих питань, наявна опція іншої відповіді, відмінної від запропонованих.

За результатами опитування (1) з'ясовано наявні і превалюючі форми організації навчання в початковій школі в 2023/2024 навчальному році, визначено особливості організації початкової освіти в умовах воєнного стану; (2) окреслено наявні навчальні втрати молодших школярів і сформовано висновки щодо динаміки їх змін за останній навчальний рік; (3) охарактеризовано погляди вчителів і батьків щодо основних чинників, що призводять до навчальних втрат учнів початкової школи й шляхів їх мінімізації/компенсації в умовах воєнного стану.

Феномен Швеції: умови забезпечення стабільності навчальних досягнень

*Т.С. Павлова,
науковий співробітник відділу
початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*

Пандемія COVID-19 поставила безпрецедентні виклики перед освітніми системами в усьому світі. Більшість країн обрали стратегії закриття шкіл та переведення навчання в онлайн-формат, що призвело до суттєвих втрат у

навчальних досягненнях, особливо серед учнів із вразливих соціально-економічних груп. Проте Швеція зайняла унікальну позицію, залишивши початкові школи відкритими навіть під час піку пандемії, що викликало суперечки. Однак результати досліджень показали, що така стратегія дозволила уникнути навчальних втрат.

Країна базувала свій підхід на довірі до громадян та автономії державних установ. Конституція Швеції гарантує незалежність урядових агентств, що дозволило Агентству громадського здоров'я самостійно приймати рішення щодо організації роботи шкіл, без втручання уряду.

Успіх Швеції в забезпеченні стабільності навчальних досягнень базується на кількох важливих аспектах. По-перше, відкриті школи сприяли збереженню емоційної рівноваги учнів. Соціальні контакти з однолітками, постійна підтримка вчителів та збереження звичного розпорядку дня допомогли дітям уникнути ізоляції й тривожних станів, характерних для дистанційного навчання.

По-друге, рівний доступ до освіти став ключовим елементом стратегії. Збереження традиційного навчального процесу забезпечило учням із різним соціально-економічним статусом однакові умови для здобуття знань. Особливо це було важливо для вразливих груп, які в інших країнах часто зазнавали труднощів через відсутність цифрових ресурсів і недостатню підтримку з боку рідних.

Крім того, постійність навчального процесу дозволила уникнути стресу, пов'язаного з адаптацією до нових форм навчання. Відсутність різких змін сприяла збереженню мотивації учнів та запобігла появі навчальних втрат. Автономність шведських шкіл дозволила враховувати локальні потреби та адаптувати освітній процес до конкретних умов, що зробило його ефективним навіть під час кризи.

Відкриті школи також забезпечили важливу психосоціальну підтримку учнів, допомагаючи їм адаптуватися і зберігати мотивацію до навчання.

Феномен Швеції показує, що збереження відкритих шкіл навіть у складних умовах може стати запорукою стабільності навчальних досягнень. Стратегія, заснована на довірі, автономії та рівності, дозволила уникнути багатьох проблем, з якими зіткнулися інші країни. Досвід Швеції підкреслює важливість постійної присутності дітей у шкільному середовищі для їхнього загального розвитку та благополуччя і може бути врахованим під час розробки стратегій реагування та подолання навчальних втрат учнів початкової школи в Україні.

Механізми компенсації навчальних втрат учнів початкової школи

*О.М. Петрук,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*